

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยมุ่งศึกษา ความคิดเห็น เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน มุ่งศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์
2. การจัดเนื้อหา
3. การจัดกิจกรรมในห้องเรียน
4. การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนและแหล่งวิทยาการ
5. การประเมินผลการเรียนการสอน

เกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร มุ่งศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร
2. การจัดและดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร
3. ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตร
4. การวัดและการประเมินผลของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ระหว่างครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันคือ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี ครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรได้แก่ ครูสังคมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีอยู่จำนวนทั้งหมด 108 โรงเรียน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified

Random Sampling) ซึ่งแบ่งเป็นโรงเรียนสหศึกษา จำนวน 78 โรงเรียน สุ่มอัตราส่วนร้อยละ 30 โรงเรียนประเภทชาย 18 โรงเรียน สำหรับโรงเรียนประเภทสหศึกษาจำนวน 26 โรงเรียน โรงเรียนประเภทหญิงจำนวน 12 โรงเรียน โดยอัตราส่วนร้อยละ 25 ได้จำนวนโรงเรียนประเภทหญิง 3 โรงเรียน โรงเรียนประเภทชายจำนวน 18 โรงเรียน โดยอัตราส่วนร้อยละ 25 ได้จำนวนโรงเรียนประเภทชาย 4 โรงเรียน รวมโรงเรียนทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้จำนวน 33 โรงเรียน

2. ครูสังคมศึกษาที่สอนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ทั้ง 33 โรงเรียน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม 1 ชุด เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจคำตอบ (Check-list) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ดังต่อไปนี้

1. การเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์
 - 1.2 การจัดเนื้อหา
 - 1.3 การจัดกิจกรรมในห้องเรียน
 - 1.4 การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนและแหล่งวิทยาการ
 - 1.5 การประเมินผลการเรียนการสอน
2. เกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร แบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - 2.2 การวัดและการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - 2.3 ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.4 การวัดและการประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ตอนที่ 3 เป็นแบบปลายเปิดเพื่อถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจพิจารณาความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ต่อจากนั้นได้ทดลอง (Try-out) กับครูสอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 15 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วอีกครั้งหนึ่งไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เลือกไว้ได้รับแบบสอบถามคืนจากครูผู้สอน วิชาสังคมศึกษา จำนวน 304 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.12 ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าที (t-test) และ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและอธิบายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

1. เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ว่า

ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง นับถือศาสนาพุทธ มีอายุ 30-39 ปี มากที่สุด ได้รับวุฒิต่างทางการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด นอกนั้นคือปริญญาโท ซึ่งมีเพียงร้อยละ 4.59 ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาปริญญาตรี สาขาสังคมศึกษาโดยตรง ผู้มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไปมีจำนวนมากที่สุด ครูสังคมศึกษาปัจจุบันทำการสอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นส่วนใหญ่ ครูสังคมศึกษาส่วนมากมีความคิดเห็นว่าการสอนจริยธรรมมีความสำคัญมาก และส่วนมากเคยร่วมงานกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม เคยไปศึกษาหรือรับการอบรมหรือปฏิบัติงานด้านจริยธรรมจากหน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาจริยธรรมมาแล้ว ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่คิดว่า ผู้ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมากที่สุดคือ ครูผู้สอนวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน ครูสังคมศึกษาส่วนมากได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมเด็กนักเรียนในโรงเรียนในระดับปานกลาง และส่วนมากคิดว่าในสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวข้องกับจริยธรรมในลักษณะที่เป็นปัญหาอย่างมาก ครูสังคมศึกษาส่วนมากสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนหลักสูตรปริญญาตรีมาใช้ในการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาจริยธรรมได้ปานกลาง

2. ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนา
 จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ดังต่อไปนี้

2.1 ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็น
 เกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดย
 การเรียนการสอนในห้องเรียน ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ทั้งโดยส่วนรวมและรายละเอียดย
 ครูสังคมศึกษาเห็นด้วยมาก เกี่ยวับวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการให้ความรู้
 ความเข้าใจในเนื้อหาจริยธรรม การนำความรู้ไปปฏิบัติจริงและการพัฒนาทัศนคติที่พึงประสงค์

2.1.2 การจัดเนื้อหา ทั้งโดยส่วนรวมและรายละเอียดย ครูสังคมศึกษา
 เห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการจัดเนื้อหาโดยแยกเป็นวิชาจริยธรรมโดยตรง หรือ
 จัดเนื้อหาสอดแทรกในวิชาอื่นในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาลำมารถเชื่อมโยงกันหรือสอดแทรกได้
 หรือจัดเป็นการศึกษาปัญหาเฉพาะกรณี และจัดเนื้อหาโดยคำนึงถึงความต้องการและประโยชน์
 ที่นักเรียนสามารถจะนำไปใช้ได้

2.1.3 การจัดกิจกรรมในห้องเรียนโดยส่วนรวมครูสังคมศึกษา
 เห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดยครูสังคมศึกษาที่มีความเห็นด้วย
 มากในเรื่องต่อไปนี้คือ การสอนโดยฝึกให้นักเรียนนำไปปฏิบัติจริง ฝึกให้รู้จักสรุปแนวความคิด
 รวบรวมของเนื้อหาทางจริยธรรมและนำเอาไปใช้กับประสบการณ์ใหม่ ๆ ในชีวิตประจำวัน สอน
 โดยเน้นเรื่องจริยธรรมไปในทางบวก เช่น ยกตัวอย่างการกระทำหรือเหตุการณ์ที่ดี (บุคคลหรือ)
 สอนโดยเน้นจริยธรรมไปในทางลบ เช่น ยกตัวอย่างการกระทำหรือเหตุการณ์ไม่ดี (บุคคลหรือ)
 สอนด้วยการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม นอกนั้น ครูสังคมศึกษาที่มีความเห็นด้วยปานกลาง

2.1.4 การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนและแหล่งวิทยาการ โดยส่วนรวม
 ครูสังคมศึกษาที่มีความเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดยครูสังคมศึกษา
 ให้ความเห็นด้วยมาก ในเรื่องการใช้วัสดุอุปกรณ์ประเภทข่าวจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์
 นอกนั้นครูสังคมศึกษาที่มีความเห็นด้วยปานกลาง

2.1.5 การประเมินผลการเรียนการสอน โดยส่วนรวมครูสังคมศึกษา
 ให้ความเห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดย ครูสังคมศึกษาที่มีความเห็นด้วย
 มากในเรื่องการให้คะแนนจากกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ การใช้วิธีการโดยการสังเกตและติดตาม
 อย่างต่อเนื่องและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล นอกนั้น ครูสังคมศึกษาเห็นด้วยปานกลาง

2.2 ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา
 จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยการคัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคมศึกษามี
 ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.2.1 ด้านวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งโดยส่วนรวมและ
 รายละเอียด ครูสังคมศึกษามีความเห็นด้วยมากเกี่ยวกับ การคัดวัตถุประสงค์ของกิจกรรม
 เสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนจริยธรรมในหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อสนองความสนใจ
 ของนักเรียนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพและเสริมสร้างอุปนิสัยอันดีงามของนักเรียน และ
 เพื่อสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขชีวิตและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น

2.2.2 การคัดและดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยส่วนรวมครู
 สังคมศึกษามีความเห็นด้วย เห็นด้วยปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดครูสังคมศึกษามีความเห็น
 ด้วยมาก ในเรื่องต่อไปนี้คือ การคัดและดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยครูเป็นที่
 ปรึกษาให้นักเรียนเป็นผู้วางแผนและดำเนินการคัดกิจกรรมเอง ครูวางแผนร่วมกับนักเรียนและ
 ร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมแล้วแต่ความสมัครใจ
 นอกนั้น ครูสังคมศึกษามีความเห็นด้วยปานกลาง

2.2.3 ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยส่วนรวมครูสังคมศึกษา
 มีความเห็นด้วยในปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียด ครูสังคมศึกษามีความเห็นด้วยมาก
 เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้คือ การคัดชุมนุมลูกเสือและอนุภษาชาติ ชุมนุมพุทธคำสอนและวัฒนธรรมไทย
 ชุมนุมสังคมศึกษาและชุมนุมผู้บำเพ็ญประโยชน์ นอกนั้นครูสังคมศึกษามีความเห็นด้วย
 ปานกลาง

2.2.4 การวัดและการประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยส่วนรวม
 ครูสังคมศึกษามีความเห็นด้วยปานกลาง และเมื่อพิจารณารายละเอียด ครูสังคมศึกษามี
 ความเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องต่อไปนี้คือ การวัดความสามารถในการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
 การวัดทัศนคติ ความเชื่อความศรัทธาของผู้เรียน นอกนั้นครูสังคมศึกษามีความเห็นด้วยปานกลาง

เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี กับครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี เกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการเรียนการสอนในห้องเรียนและโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังนี้

3.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี กับครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี เกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการเรียนการสอนในห้องเรียน พบว่า ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1. การกำหนดวัตถุประสงค์ 2. การจัดเนื้อหา 3. การจัดกิจกรรมในช่วงเรียน 4. การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนและแหล่งวิทยาการ 5. การประเมินผลการเรียนการสอน

3.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี กับครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี เกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร 2. การจัดและดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร 3 ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตร 4. การวัดและการประเมินผลกิจกรรมเสริม

เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี กับครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป เกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการเรียนการสอนในห้องเรียนและโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

3.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี กับครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป เกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการเรียนการสอนในห้องเรียน พบว่า ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05

เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1. การกำหนด
วัตถุประสงค์ 2. การจัดเนื้อหา 3. การจัดกิจกรรมในห้องเรียน 4. การใช้วัสดุอุปกรณ์
การสอนและแหล่งวิทยาการ 5 การประเมินผลการเรียนการสอน

3.4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน
6-10 ปี กับครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป เกี่ยวกับการเรียนการสอน
สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
พบว่า ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05
เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1. การกำหนด
วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร 2. การจัดและการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร
3. ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตร 4. การวัดและการประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตร

เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป
กับครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี เกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อ
พัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการเรียนการสอนในห้องเรียนและโดยการจัด
กิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

3.5 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน
10 ปี ขึ้นไปกับครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี เกี่ยวกับการเรียนการสอน
สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการเรียนการสอนในห้องเรียน
พบว่า ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05
เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1. การกำหนด
วัตถุประสงค์ 2. การจัดเนื้อหา 3. การจัดกิจกรรมในห้องเรียน 4 การใช้วัสดุอุปกรณ์
การสอนและแหล่งวิทยาการ 5 การประเมินผลการเรียนการสอน

3.6 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน
10 ปีขึ้นไป เกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี เกี่ยวกับการเรียนการสอน
สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
พบว่า ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 เกี่ยวกับ

- การศึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตร ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้านได้แก่ 1. การกำหนดวัตถุประสงค์
ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร 2. การวัดและการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร
3. ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตร 4. การวัดและประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตร

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน
สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" ผู้วิจัยได้แยก
อภิปรายผลออกเป็น 2 หัวข้อใหญ่ดังนี้คือ

1. ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนา
จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการสอนในห้องเรียนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา
เพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ระหว่างครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันคือ
ระหว่างครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปีกับครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ใน
การสอน 6-10 ปี ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี กับครูสังคมศึกษาที่มี
ประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป และครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป
กับครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี

1. ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนา
จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการเรียนการสอนในห้องเรียนและการจัดกิจกรรมเสริม
หลักสูตร ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายผลออกดังนี้คือ

1.1 ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อ
พัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยการเรียนการสอนในห้องเรียน

1.2 ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อ
พัฒนาจริยธรรมโดยการศึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตร

สำหรับข้อ 1.1 มีประเด็นที่ควรอภิปรายดังต่อไปนี้

1.1.1 การเรียนการสอนในห้องเรียน โดยการกำหนดวัตถุประสงค์

จากผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์

โดยการให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาธรรม เห็นว่านักเรียนสามารถนำความรู้ ไปปฏิบัติจริงและ

การพัฒนาที่สัมพันธ์ที่ส่งประดังที่ ซึ่งผลงานวิจัยมีสื่อหนังสือแบบผลงานวิจัยของ บุปผา

นวลละออง (2525: 156) ที่พบว่า ครูสังคมศึกษาเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการเน้นความรู้ที่ปฏิบัติได้ และการพัฒนาทัศนคติที่ส่งประดัง ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายวิชาสังคมศึกษาแนวใหม่ ที่ปฏิบัติได้ มุ่งเน้นด้านเนื้อหาวิชาเพียงอย่างเดียว แต่มุ่งที่วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นสำคัญ นักเรียนสามารถสร้างโมทัศน์ (Concept) ได้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ในการประยุกต์ใช้ มีความสามารถในการคิดหาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งทางด้านพุทธิพิสัย และจิตพิสัย

1.1.2 การเรียนการสอนในห้องเรียน โดยการคัดเนื้อหา

จากผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาเห็นด้วยมากเกี่ยวกับ

เนื้อหาวิชาเรียน โดยคัดเป็นวิชาจรรยาบรรณโดยตรงและหรือคัดลวดลวดแทรกในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา นอกจากนั้นควรคัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพของปัญหาในสังคมปัจจุบันและให้คำชี้แจงถึงความรู้ ความสามารถและประโยชน์ที่นักเรียนสามารถจะนำไปใช้ได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุปผา นวลละออง (156-157, 2526) ซึ่งพบว่า ครูสังคมศึกษาแสดงความคิดเห็นในระดับมากเกี่ยวกับการสอนเป็นวิชาจรรยาบรรณโดยตรงและลวดลวดแทรกในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา และแสดงความคิดเห็นในระดับมากเกี่ยวกับ การเน้นการนำความรู้ไปปฏิบัติได้ นอกจากนั้นควรคัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ปัญหาของสังคมปัจจุบันและให้คำชี้แจงถึงความรู้ ความสามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้ตรงกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น นิเชต ลุนทรพิทักษ์ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523: 25) กล่าวว่า กระบวนการสอนที่จะนำไปสอนให้ได้ผลนั้นจะต้องคัดเนื้อหาที่จะสอนนั้นให้มีความใกล้ชิด มีความตื่นเต้นและมีความสัมพันธ์กับปัญหาในวันต่อวันที่เด็กจะต้องพบและ ชาญสันทร (กระทรวงศึกษาธิการ 2524: 84-89) ก็ได้เสนอแนะว่า เนื้อหาของจรรยาบรรณนั้น ควรลวดให้ครอบคลุมเนื้อหาของหัวข้อจรรยาบรรณ คัดให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความสนใจและนักเรียนสามารถที่จะได้ออกเอาไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันและต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในลักษณะเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยก็มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า การสอนจรรยาบรรณไม่ควรให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาวิชาแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ควรที่จะได้มีการฝึกปฏิบัติให้มาก ๆ ด้วยและควรมีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดียิ่ง

1.1.3 การเรียนการสอนในห้องเรียนเพื่อพัฒนาจรรยาบรรณในด้านการคัด

กิจกรรมในห้องเรียน

จากผลการวิจัยได้ข้อสรุปว่า ครูสังคมศึกษามี

เห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการสอนโดยการฝึกให้นักเรียนนำไปปฏิบัติจริง สอนโดยการให้นักเรียนฝึกทักษะสรุปแนวความคิดรวบยอดของเนื้อหาทางจริยธรรม และนำเอาไปใช้กับประสบการณ์ใหม่ ๆ ในชีวิตประจำวัน สอนด้วยการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลจากการวิจัยนี้แตกต่างจากผลงานวิจัยของ คูณร คีร์แลน (2517: 85) และ พรเลขา ตูลารักษ์ (2517: 72) และอารยา เกษมณี (2518: 89) ซึ่งพบว่า วิธีการสอนเท่าที่ปฏิบัติกันอยู่ในโรงเรียนนั้นครูมักจะสอนศีลธรรมโดยวิธีบรรยาย ให้นักเรียนอ่านจากหนังสือจากบทเรียน หนังสืออ่านประกอบที่ครูหามาให้ โดยมุ่งหวังให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ สามารถจดจำคำสอนของครู ซึ่งวิธีการสอนเช่นนี้มีปัญหาเพราะทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำไปปฏิบัติ ปฏิบัติให้บังเกิดผลได้และทำให้นักเรียนขาดความคิดวิพากษ์วิจารณ์ แต่จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ครูสังคมศึกษา เริ่มมีความคิดเห็นที่พัฒนาการขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงคือ ครูสังคมศึกษามีความเห็นว่าเป็นชั่วโมงเรียน ครูควรจะเปลี่ยนแปลงบทบาทของตน นั่นก็คือ ครูจะต้องไม่ใช่ส่วนบทบาทของการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ต้องไม่เป็นผู้ศูนย์กลางของการเรียน แต่จะต้องเป็นผู้กระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเข้ามาบทบาทมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนการสอน ครูจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนได้รู้จักค้นคว้าและแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้รู้จักใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผลก่อนที่จะเชื่อต่อในสิ่งใดแทนที่จะเชื่อหรือฟังตามที่ครูบอก และนอกเหนือจากบทบาทในการสอนแล้วในด้านความเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ ครูซึ่งเป็นผู้อบรมแนะแนวในด้านศีลธรรมจรรยาให้แก่ นักเรียน ครูควรจะมีคุณภาพจิตใจในงานของตน ควรหลีกเลี่ยงและงดเว้นจากการประพฤติอันใดซึ่งจะนำมาซึ่งความเสียหายให้แก่หน้าที่การงานและชื่อเสียง ครูในที่มีหมายถึงครูทุก ๆ คนในโรงเรียนจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน เป็นผู้นำในการปฏิบัติตนปฏิบัติชอบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยเชื้ออำนวยการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้จากผลงานวิจัยนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ควรต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับ ปรัชญาการศึกษาแนวใหม่ของไทยที่เน้นการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมที่ว่าเป็นการศึกษาที่เสริมสร้างความรู้ ความคิดและทัศนคติให้คนไทยเข้าใจตนเอง รู้จักชีวิตเข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมและนำความรู้ ความเข้าใจมาแก้ไข ปัญหาและเสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น (สลับพนธ์ เกตุศักดิ์ 2518: 189) และหากครูสังคมศึกษาเริ่มมาพัฒนาการเกี่ยวกับเทคนิคหรือวิธีการสอนตามแบบใหม่ ดังที่ได้อธิบายข้างต้นแล้ว ก็นับว่าเป็นผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมให้ก้าวหน้าในอนาคตอย่างแน่นอน

1.1.4 การสอนในห้องเรียนเพื่อพัฒนาจริยธรรมในด้านการใช้วิถีอุปกรณ
การสอนและแหล่งวิทยาการ จากผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาเห็นด้วยมาก

เกี่ยวกับการใช้ข่าวจากหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งเป็นวัสดุอุปกรณ์ประเภทเดียวกัน
สังคมศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นด้วยอย่างมากเหนือกว่าวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ จากผลวิจัยนี้
สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กมล อุดลพัทธ์ (2517: 50) พรเลขา ตูลารักษ์ (2517: 74)
และบุปผา นวลละออ (2525: 160) ที่พบว่า ครูสังคมศึกษาใช้วัสดุอุปกรณ์ประเภท ข่าวจาก
หนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อการสอนมากที่สุด จากผลงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ครู
สังคมศึกษามีความคิดที่ทันสมัยเฉลียวฉลาด เพราะรู้จักใช้วัสดุอุปกรณ์คือ การใช้ข่าวจากหนังสือพิมพ์
วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งนับว่าเป็นอุปกรณ์ที่หาง่ายประหยัดและมีประโยชน์ในการเรียนรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับ
ชีวิตประจำวันเป็นอย่างดี แต่สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ครูควรคำนึงถึงอย่างมากคือ ข้อมูลที่ได้ทาง
หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ ครูจะต้องรู้จักเลือกคือ ต้องเลือกข่าวที่ทันสมัยและสอดคล้องกับ
ความสนใจของนักเรียน เพราะจะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องความดี-ความชั่ว
มีความเห็นต่อเหตุการณ์และได้มีโอกาสฝึกคิด วิเคราะห์หาเหตุผลจากตัวอย่างนั้น ทำให้นักเรียน
สามารถนำการเรียนรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และยกตัวอย่างที่ได้
จากอุปกรณ์การสอนที่ครูนำมาใช้นั้นก็ไม่ว่าไกลจากสิ่งที่มีนักเรียนได้พบเห็นอยู่ทุกวัน ในเมื่อการใช้
ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นด้วยในระดับมาก ดังนั้น
ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรเพิ่มงบประมาณให้ห้องสมุดของโรงเรียนเพื่อจัดหา
หนังสือพิมพ์และวารสารที่มีคุณภาพและจำนวนมากให้เพียงพอที่จะให้บริการให้แก่นักเรียนและครูใน
การศึกษาหาข้อมูลหรือนำไปใช้เป็นวัสดุอุปกรณ์ในการสอนในช่วงเวลาเรียนได้

1.1.5 การเรียนการสอนในห้องเรียน ในเรื่องของการประเมินผล

การเรียนการสอน ครูสังคมศึกษาเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการใช้วิธีการ
ให้คะแนนจากกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ ใช้วิธีการสังเกตและติดตามอย่างต่อเนื่องและ
ประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในส่วนนี้
ตรงกับผลงานวิจัยของ บุปผา นวลละออ (2525: 161) ที่พบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่า
การประเมินผลโดยการให้คะแนนจากกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติและการสังเกตพฤติกรรม เป็น
รายบุคคลที่มีความสำคัญมาก จากข้อมูลวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันมีแนวโน้มว่าครูส่วนใหญ่
มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการสอนสังคมแนวใหม่ ที่ว่า จะต้องวัดความรู้ของผู้เรียนในสิ่งที่
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่า ครูมีความเข้าใจ
เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลว่าไม่จำเป็นจะต้องวัดความรู้ความสามารถทางความจำโดยเฉพาะ
แต่จะเน้นความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการนำไปปฏิบัติจริง รวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออก

ว่าเหมาะสมหรือไม่เพียงใด จากผลการวิจัยครั้งนี้รวมทั้งข้อสนับสนุนที่ได้จากงานวิจัยอื่นที่สอดคล้องตรงกัน ทำให้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า เรื่องการวัดผลด้านการพัฒนาจริยธรรมโดยการเรียนการสอนในห้องเรียน ไม่อาจจะใช้วิธีวัดผลตามเนื้อหาที่เรียนจากทฤษฎีด้วยการทดสอบความจำชกต่อไป แต่จะต้องให้ความสำคัญด้านการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ ซึ่งได้แก่การวัดและประเมินจากการแสดงความคิดเห็น เช่น การให้เหตุผล การวิเคราะห์ข้อมูล การตัดสินใจยึดถือบนแนวความคิดและค่านิยมของตนเอง และประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นระยะระหว่างที่ไปใช้ชีวิตร่วมกันในโรงเรียน

สำหรับข้อ 1.2 ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมโดยการสังเกตกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีประเด็นที่ควรอภิปราย ดังต่อไปนี้

1.2.1 การตั้งวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคมศึกษาเห็นด้วยมากกว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถส่งเสริมการเรียนหรือรวมในหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งการตั้งวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อสนองความสนใจของนักเรียน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพและส่งเสริมอุปนิสัยอันดีงามของนักเรียน เพื่อสามารถทำความเข้าใจและประสบการณ์ไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไขชีวิตและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ซึ่งข้อค้นพบนี้แสดงว่า ครูสังคมศึกษามีความเห็นว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาจริยธรรมได้ เพราะสามารถส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพและส่งเสริมอุปนิสัยอันดีงามของนักเรียนและสามารถทำให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขชีวิตและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นได้นั้นเอง ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรจะเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสปะทะสังสรรค์กัน มีการฝึกให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความสามัคคีและรู้จักแก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างทำกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้มีนักเรียนจะสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขชีวิตและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้ ซึ่งก็มีความหมายอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปในทางที่ดีงาม ดังนั้น การที่ครูสังคมศึกษาที่มีความคิดเห็นด้วยในระดับมากเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การสังเกตกิจกรรมเสริมหลักสูตร ว่าสามารถพัฒนาบุคคลได้ในประเด็นที่กล่าวมา ซึ่งเป็นข้อสรุปได้ว่า การสังเกตกิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถพัฒนาจริยธรรมในบุคคลได้อย่างสำคัญ

1-2.2 การวัดและประเมินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี 6-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป มีความเห็นด้วย

มากเกี่ยวกับการให้ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมเอง ครูวางแผนร่วมกับนักเรียนและร่วมจัดกิจกรรม ให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมแล้วแต่ความสมัครใจ ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุปผา นวลละออง (2525: 162) ที่พบว่าครูสังคมศึกษาเห็นด้วยมาก ในเรื่องของการจัดและดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับนักเรียนและการให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ซึ่งจากผลงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเองก็มีความเห็นว่า ครูสังคมศึกษาได้มองให้ถูกต้องและได้ไปประโยชน์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมได้ดีเป็นอย่างมาก เพราะการที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เขาสนใจอย่างแท้จริง ตั้งแต่ร่วมกันคิดและดำเนินงาน จนกระทั่งทำงานเสร็จสิ้น โดยที่ครูเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเป็นที่ปรึกษาและให้นักเรียนร่วมกันวางแผนกับครู สิ่งเหล่านี้เป็นการฝึกหัดให้นักเรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพตนเองซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในวัยประจำวัน เมื่อเขาจบการศึกษาไปแล้ว

1.2.3 ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคมศึกษา

เห็นด้วยมาก เกี่ยวข้องกับประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับชุมนุมลูกเสือและยุวกาชาด ชุมนุมพุทธคำสวดและวัฒนธรรมไทย ชุมนุมสังคมศึกษา ชุมนุมผู้บำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งตรงกับผลงานวิจัยของ ประสิทธิ์ ปริกชิตตานนท์ (2518: 111) ที่ว่า ชุมนุมสังคมศึกษาเป็นชุมนุมที่จัดมากที่สุดในโรงเรียนและผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่ครูสังคมศึกษาเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการจัดชุมนุมพุทธคำสวดและวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร อาจจะเป็นเพราะว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ส่วนวนเปอร์เซนต์เป็นผู้ที่นับถือคำสอนพุทธ ซึ่งเห็นด้วยอย่างมากกับการจัดชุมนุมพุทธคำสวดและวัฒนธรรมไทยขึ้น นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่า กรมสามัญศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2524: 1) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่นักเรียนควรจัดขึ้น มีอยู่ 10 ประเภทคือ

1. กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาด เนตรนารีหรือกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์
2. กิจกรรมคำสอน
3. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย
4. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
5. กิจกรรมการใช้ห้องสมุด
6. กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย
7. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม

8. กิจกรรมที่คั่นศึกษา

9. กิจกรรมนันทนาการ

10. กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร แต่จากการวิจัยครั้งนี้ครูสังคัมศึกษา
เห็นด้วยมาก ใน 3 กิจกรรมเท่านั้น ซึ่งได้แก่ ชุมนุมพุทธคำสัตรและวัฒนธรรมไทย
ชุมนุมสังคัมศึกษา ชุมนุมผู้บำเพ็ญประโยชน์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า อาจเป็นเพราะลักษณะกิจกรรม
เสริมหลักสูตรทั้ง 3 ประเภทมีคุณลุ่มบัตเฉพาะในการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนได้อย่างมาก เช่น
ชุมนุมพุทธคำสัตรและวัฒนธรรมไทย เป็นชุมนุมที่เกี่ยวกับการพัฒนาความคิด ความเชื่อทางคำสณา
ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมโดยตรง ชุมนุมสังคัมศึกษาเป็นชุมนุมที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่อง
ของมนุษย์และสังคมและเหตุการณ์ปัจจุบัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำตัวอย่างมาไว้ในชีวิต
ประจำวัน ชุมนุมผู้บำเพ็ญประโยชน์ซึ่งเป็นชุมนุมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในสังคม เช่น ฝึกการ
เสียสละ การปรับตัวกับเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การให้ความเมตตาช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์
 เป็นต้น ซึ่งมีประโยชน์ต่อการพัฒนาจริยธรรมทั้งสิ้น

1.2.4 การประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูสังคัมศึกษามี

เห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตรในเรื่องความสามารถ
ในการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และวัดทัศนคติความเชื่อและศรัทธาของผู้เรียน ซึ่ง
ผลการวิจัยนี้ตรงกับที่ ชานาญ นิคาร์ตัน (2512: 20) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาจริยธรรมจะ
บรรลุผลทำให้เด็กเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศีลธรรม จริยธรรมและคำสณาอย่างถูกต้อง
นั้นจะต้องให้เด็กเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ปฏิบัติในชีวิตจริงหรือเหตุการณ์จริง ๆ
ด้วย และที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ครูเหล่านั้นเห็นด้วยมากเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัด
กิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งจัดขึ้นก็เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพและเพื่อให้ความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน
ดังนั้น การวัดผลของกิจกรรมเสริมหลักสูตรจึงจำเป็นต้องวัดและประเมินจากความรู้ความเข้าใจ
ในเนื้อหาและความสามารถในการฝึกปฏิบัติรวมทั้งทัศนคติ ความเชื่อและศรัทธาของผู้เรียนใน
การเข้าร่วมกิจกรรม

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคัมศึกษา
เพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ระหว่างครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี
6-10 ปีและ 10 ปี ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายผลดังนี้

2.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกันเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคัมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมโดยการเรียนการสอนในห้องเรียน

2.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกันเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคัมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

สำหรับข้อ 2.1 ประเด็นที่ควรอภิปรายมีดังนี้

2.1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาจริยธรรม ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี, 6-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบแล้วต่างก็มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันคือต่างก็เห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาจริยธรรม โดยวัตถุประสงค์ในการพัฒนาจริยธรรมโดยให้คำขวัญความเข้าใจในเนื้อหา การนำความรู้ไปปฏิบัติจริงและการพัฒนาทัศนคติที่พึงประสงค์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในปัลลภนี้ครูได้มีการพัฒนาการเรียนการสอนไปมากยิ่งขึ้น และโดยเฉพาะในยุคสมัยนี้รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมมือกันอย่างมากในการรณรงค์เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม เพราะในสภาพปัจจุบันนี้เยาวชนของชาติมีปัญหาเรื่องจริยธรรมมาก ซึ่งสาเหตุประการหนึ่งก็คือความบกพร่องของการเรียนการสอนในปัลลภที่มุ่งสอนให้เด็กเรียนท่องจำแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้คำนึงถึงการนำความรู้ไปปฏิบัติเลย (ฮานวย ทะพิงค์แกและชยันต์ วรรณะ ภูมิ 2522: 39-40) ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านต่างก็ได้เล็งเห็นความสำคัญมากมายถึงการเรียนการสอนในปัจจุบัน ซึ่งทำให้ครูมีความตื่นตัวในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนทั้งครูที่มีประสบการณ์หรือประสบการณ์มากก็ตาม ซึ่งเป็นเหตุให้ครูต่างก็มีความคิดเห็นเหมือนกันว่า ในการเรียนการสอนสังคัมศึกษาเพื่อที่จะพัฒนาจริยธรรมนั้นควรจะมุ่งเน้นการนำความรู้ไปปฏิบัติจริงและพัฒนาทัศนคติที่พึงประสงค์ด้วยมิใช่เป็นแต่การให้ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาแต่เพียงอย่างเดียว

2.1.2 การจัดเนื้อหาเพื่อพัฒนาจริยธรรม ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี, 6-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นแล้วต่างก็มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน คือ ต่างก็เห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการจัดสอนให้สอดคล้องกับวิชาอื่นในกลุ่มวิชาสังคัมศึกษาเมื่อสามารถจะเชื่อมโยงหรือสอดคล้องกันได้ และคำนึงถึงความต้องการ และประโยชน์ที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้ การที่ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน

กันแต่กลับมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะ ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน ทั้ง 3 กลุ่มนี้อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร การรับข่าวสารจากกระทรวงศึกษาธิการอยู่ในระยะเวลาและแนวทางเดียวกัน ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาได้มีโครงการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมอย่างมากเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้เน้นการมีคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนในสังคมไทยอย่างมาก ได้จัดให้มีการอบรมครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับกลุ่มโรงเรียนทุกกลุ่ม ซึ่งจะมีวิทยากรจากกระทรวงศึกษาธิการมาให้ความรู้ความเข้าใจและให้แนวทางในการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียน ตลอดจนในปัจจุบันนี้มีการศึกษาหลายท่านก็ได้ชี้แนะถึงการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาจริยธรรมให้ได้ผลนั้น จะต้องสอนสอดแทรกในทุกวิชาและครูทุกคนก็มีหน้าที่ในการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมเช่นเดียวกัน และในการเรียนการสอนนั้นจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรม (กรีต ศรัทธีเยียร 2524: 48-56) ซึ่งจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับในสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันนี้จึงทำให้ครูสังคัมศึกษาถึงแม้จะมีประสบการณ์แตกต่างกันแต่ก็มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในเรื่องดังกล่าวนี้แต่อย่างใด

2.1.3 การสังเกตกิจกรรมในห้องเรียน ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี, 6-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการสังเกตกิจกรรมในห้องเรียน เพื่อพัฒนาจริยธรรมแล้วมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันกล่าวคือ เห็นด้วยมาก เกี่ยวกับสอนด้วยการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม การที่ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกันแต่มีความคิดเห็นตรงกัน อาจเป็นเพราะ ครูสังคัมศึกษาถึงแม้จะมีประสบการณ์ในการสอนต่างกันแต่ก็อยู่ในสภาพสังคมเดียวกัน ซึ่งอยู่ในระบอบประชาธิปไตยและโดยเจตนาอย่างองในสังคมกรุงเทพฯ ซึ่งโอกาสการได้รับข่าวสารต่าง ๆ มีมากมายและการได้รับวัฒนธรรมตะวันตกของนักเรียนในกรุงเทพฯ นั้นมีมาก จึงทำให้นักเรียนในกรุงเทพฯ นั้นมีจิตใจของความเป็นประชาธิปไตยและการแสดงความคิดเห็นอย่างมาก ซึ่งครูไม่ว่าจะมีประสบการณ์มากหรือน้อยก็ตามก็ยังไม่สามารถปิดกั้นความเป็นไปอันนี้ได้และครูก็กลับมีความคิดเห็นในทางคล้อยตามไปด้วยว่า เด็กควรจะมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ซึ่งก็สอดคล้องกับบทบาทของครูในปัจจุบันว่าครูนั้นมิได้มีหน้าที่เป็นผู้ให้หรือผู้บอกแต่จะเป็นผู้แนะนำ คู่ขนานกลางของการเรียนนั้นจะต้องอยู่ที่ตัวนักเรียนเพื่อให้เขาได้แสดงความรู้ ความสามารถ ฝึกให้เป็นผู้คิด เป็นผู้แก้ปัญหาไม่ใช่ผู้กระทำ

ตามเท่านั้น และครูมีอายุสั้นลงแต่เป็นผู้ช้แน่ะ ซึ่งอันนี้ก็ได้แสดงให้เห็นว่าครูสังคมศึกษาไม่ว่าจะมีประสบการณ์มากหรือน้อยก็ตามต่างก็ได้มีการพัฒนาความคิดและการเรียนการสอนให้ทันสมัยอยู่เรื่อย ๆ

2.1.4 การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนและแหล่งวิทยาการ ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี 6-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนและแหล่งวิทยาการแล้ว ต่างก็มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันโดยต่างก็เห็นด้วยมาก

เกี่ยวกับการใช้ข่าวจากหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ เป็นวัสดุอุปกรณ์ในการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรม การที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูสังคมศึกษาทั้ง 3 กลุ่มซึ่งอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร และในโรงเรียนรัฐบาลนั้นทุกโรงเรียนจะมีห้องสมุดทุกโรงเรียน และในห้องสมุดจะมีหนังสือพิมพ์และทุกโรงเรียนจะมีห้องโสตทัศนศึกษา ซึ่งมีโทรทัศน์และวิทยุเป็นแหล่งที่จะให้ความรู้กับครูและในสภาพสังคมเดียวกัน ครูสังคมศึกษาไม่ว่าจะมีประสบการณ์มากหรือน้อยต่างก็ได้รับความสะดวกจากการได้รับข่าวสารจากสื่อสารมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์เหมือนกัน ซึ่งเป็นความสะดวกมากที่สุด จึงทำให้มีความคิดเห็นเหมือนกันในระดับมากกว่า การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสอนนั้นใช้ข่าวจากหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์จะสะดวกมากและนักเรียนเองก็ได้รับข่าวสารจากสื่อสารมวลชนประเภทวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์เช่นเดียวกับกับครู ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายมากยิ่งขึ้นด้วยซึ่งผลการวิจัยที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุปผา นวลละออ (2525: 60-61) และพรเลขา ตูลารักษ์ (2517: 74) ที่พบว่าครูสังคมศึกษาใช้ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์เป็นวัสดุอุปกรณ์ในการสอนมาก

2.1.5 การประเมินผลการเรียนการสอน ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี, 6-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นแล้วต่างก็มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันคือต่างก็เห็นด้วยมาก

เกี่ยวกับการใช้วิธีการให้คะแนนจากกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ ซึ่งการที่ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกันแต่มีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องนี้อาจเป็นเพราะครูสังคมศึกษาทั้ง 3 กลุ่มนั้น ต่างก็จบการศึกษาจากการสอนสังคมศึกษาต่อร้อยละ 98.03 จบการศึกษาสายสังคมศึกษา จึงมีความรู้และหลักเกณฑ์ในการประเมินผลที่คล้ายคลึงกัน จึงทำให้ถึงแม้จะมีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกันแต่ก็มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน

แตกต่างกันเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

สำหรับข้อ 2.2 ประเด็นที่ควรอภิปรายมีดังนี้

ประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาจริยธรรม ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-5 ปี, 6-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป ต่างก็มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในเรื่องนี้โดยเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการจัดชุมนุมพุทธคำสอนและวัฒนธรรมกับชุมนุมสังคมศึกษา จากการที่ครูสังคมศึกษาทั้ง 3 กลุ่มมีประสบการณ์ต่างกันแต่มีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องนี้เป็นเพราะครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ที่ร้อยละ 96.72 นับถือคำสอนพุทธและร้อยละ 98.03 จบการศึกษาปริญญาตรีสาขาการสอนสังคมศึกษา ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน แต่ในเรื่องความศรัทธาและการเป็นพุทธศาสนิกชนก็ย่อมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันว่าการตั้งชุมนุมพุทธคำสอนและวัฒนธรรมไทยจะเป็นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมของเด็กให้ได้ผลอย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนนั้น ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบนั้นก็คือทุกหน่วยงานทุกสถาบันในสังคมต่างก็มีส่วนในการรับผิดชอบด้วยกันทั้งสิ้น โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงและมีบทบาทสำคัญอย่างมาก เพราะฉะนั้นผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในวงการศึกษาควรที่จะให้ความร่วมมือด้วยกันทุกฝ่าย เพราะฉะนั้นผู้วิจัยซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการซึ่งเป็นแนวคิดว่าได้มาจากผลการวิจัยที่แก่ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการศึกษา ซึ่งได้แก่กระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ

1. กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ ให้มีจำนวนเพียงพอและแจกจ่ายให้ทั่วถึงได้แก่ เอกสาร เสนอแนะเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอน การใช้วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรม นอกจากนี้ควรปรับปรุงประมวลการสอน คู่มือการสอน
2. กระทรวงศึกษาธิการ ควรย้าให้มีการจัดการเรียนการสอนให้ปฏิบัติได้จริง มีใ้

เป็นแต่เพียงการล่อนด้นเนื้อหาเท่านั้น นอกจากนี้หากเป็นไปได้ กระทรวงศึกษาธิการควรจัด
สิ่งเสริมให้ถึงประมาณที่มากเพียงพอที่จะจัดห้องเรียนวิชาจริยธรรมขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ
ทางด้านเนื้อหาจริยธรรมด้วยตนเอง

3. กระทรวงศึกษาธิการควรจะได้มีการอบรมครูและนิเทศการศึกษาแก่ครูในเรื่อง
การวัดและประเมินผลที่สามารถวัดพฤติกรรมของผู้เรียนได้จริงด้วย เพราะเมื่อการเรียนการสอน
มุ่งให้นักเรียนรู้จักการนำไปปฏิบัติมากกว่าที่จะมุ่งสอนให้ในด้านความรู้ความจำ ครูก็ควรจะมีวิธีการ
หรือสามารถที่จะวัดผลความรู้ในจุดมุ่งหมายนั้นได้ด้วย เพราะฉะนั้นควรรักษาความรู้แก่ครูในด้าน
การทดสอบแบบใหม่ ๆ นอกเหนือจากการที่ครูเคยชินกับแบบทดสอบแบบปรนัยซึ่งครูส่วนใหญ่คุ้นเคย
และใช้สำหรับทดสอบวัดผลนักเรียนเป็นประจำอยู่แล้ว

4. กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดสรรงบประมาณให้แก่ โรงเรียนอย่างเพียงพอ เพื่อ
ช่วยให้ทางโรงเรียนจัดหาหนังสือสำหรับครู นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้อย่างเพียงพอในห้องสมุด
ของโรงเรียน

5. กระทรวงศึกษาธิการควรจัดให้มีการอบรมและนิเทศแก่ครูทั้งในด้านเนื้อหา
วิชาการ วิธีการสอนใหม่ ๆ และการวัดผลที่นำไปปฏิบัติได้ เช่น ล่อนด้วยการเรียนรู้จาก
สิ่งแวดล้อมหรือให้ความรู้แก่ครูในเนื้อหาใหม่ ๆ ซึ่งเป็นความรู้ที่ครูสามารถนำไปใช้สอนให้
นักเรียนได้จึงมาบุกเบิกสภาพและแก้ปัญหาสังคมได้

ข้อเสนอนี้สำหรับผู้บริหารโรงเรียน

1. ผู้บริหารควรจัดบรรยากาศในโรงเรียนที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งจะ
เป็นแบบอย่างและกำลังใจให้ครูและนักเรียนได้เห็นแบบอย่างที่ดีงามนั้นในโรงเรียนของตน

2. เปิดโอกาสให้ครูอาจารย์ได้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ต่าง ๆ ใน
ด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนา
จริยธรรมอย่างแท้จริง

3. โรงเรียนควรเป็นสื่อกลางที่ระหว่างชุมชน และโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้
นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม เช่น การรู้จักบำเพ็ญตนให้
เป็นประโยชน์ต่อสังคม การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน สิ่งเหล่านี้จะเป็นการส่งเสริม
การพัฒนาจริยธรรมให้แก่เด็ก

4. ผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงานร่วมกันของครูจากสาขาวิชาต่าง ๆ เพราะ การศึกษาวิชาครุศึกษา และการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียนมีความเกี่ยวข้องกับทุกสาขาวิชา การ ได้มีโอกาสปรึกษาและทำงานร่วมกันจะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องของการจัดกิจกรรมการอบรมสั่งสอน และการติดตามผล

5. ควรมีวิธีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจถูกต้องและมีทัศนคติที่ดี ในเรื่อง การให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก

6. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญอย่างมากกับห้องสมุดของโรงเรียนเพื่อให้เป็นแหล่ง วิทยบริการให้กับครูอาจารย์และนักเรียนในโรงเรียนเพื่อไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน เป็นสถานที่แหล่งสื่อวิทยุ วารสาร ข่าวสารต่าง ๆ วิทยุบริการครูอาจารย์เพื่อใช้เป็นวัสดุอุปกรณ์ การส่งเสริมการเรียนของนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับครู

ครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทมากที่สุดในการพัฒนาจริยธรรมให้แก่นักเรียน เพราะฉะนั้นครูจึง ควรประพฤติดังนี้

1. ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ควรเป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพครู สมาคมสังคมศาสตร์ และสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศีลธรรมและจริยธรรม ตลอดจนเป็นสมาชิกวารสารทางการศึกษา เพื่อพัฒนาอาชีพของตนให้สูงขึ้น เพื่อครูจะได้มีความรู้ที่ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ซึ่งสามารถนำมา ประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมแก่นักเรียนได้

2. ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ควรเข้าใจความมุ่งหมายในการสอนและวางแผนการสอน ไว่ทุกครั้ง และควรวางแผนการสอนระยะยาวไว้ตลอดทั้งปีด้วย ควรสอนให้เข้ากับสภาพสังคมและเหตุการณ์ประจำวัน และให้นักเรียนมีโอกาสปฏิบัติจริงในห้องเรียน เพื่อสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ในการเรียนเรื่อง เนื้อหาควรเน้นมโนทัศน์ของเรื่องนั้นๆเป็นหลัก เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในหลักเกณฑ์ที่สำคัญ ครูควรจะทำลองใช้วิธีสอนใหม่ๆบ้าง เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา หรือการให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย ถึงปัญหาในสังคมปัจจุบัน

3. ครูจำเป็นต้องติดต่อกับผู้ปกครองอยู่เสมอ เพื่อศึกษาและสังเกตการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของนักเรียน

4. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นโดยพยายามเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เช่น

พาไปวัดวังพระธรรมเทศาณา ยมศิลป์โบราณ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ กิจกรรมเหล่านี้จะเป็น การส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมได้ดี และจะเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ การปรับตัว และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

5. ครูควรรับบทบาทและหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี ดังนั้นความประพฤติและการปฏิบัติงานของ ครูควรจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความศรัทธาในตัวครู ครูควรประพฤติและ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้นักเรียนได้นำมาเป็นแบบอย่างการประพฤติปฏิบัติของตน

ข้อ เสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในลุ่มภูมิภาค เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารและนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางในการวางแผนและปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. การวิจัยต่อไปในเรื่องเดียวกัน ควรใช้เทคนิคหลายอย่างประกอบกัน เช่น การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การสังเกตการณ์ของครู เป็นต้น เพื่อจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้น
4. ควรศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาจริยธรรมกับความสามารถในการปฏิบัติและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของครูผู้สอนจริยธรรมโดยตรง เพราะการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมจำเป็นต้องอาศัยครูผู้สอนที่เป็นผู้นำหรือแบบอย่างในการปฏิบัติที่ดีแก่นักเรียน